

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za član-
ne izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Knjige „Cankarjeve družbe“

SO SE ZAČELE RAZPOŠILJATI.

Višja sila, ali kakor se to imenuje po latinski »vis maior« je zakrivila, da niso bile gotove že poprej.

Krasne so letošnje knjige.

Vsak član, ki je plačal Din 20.—, dobi:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1931. Vsebuje polno zanimivih slik, proletarskih povesti in pesmi, poučnih razprav, potopisov itd.

2. Weiskopf: »Komur ni dana izbira.« Knjiga ima 4 krasne povesti znamenitega češko-nemškega proletarskega pisatelja. Prevedel je knjigo Talpa.

3. Jože Kranjc: »Ljudje s ceste.« Izvirni roman, film dveh dni, v katerem bo čitatelj videl slike življenja brezposelnih in v največji bedi živih delavcev.

4. »Poslednji dnevi.« To je v obliki povesti pisana zvezdoznanska razprava o postanku in umiranju zemlje. Napisal jo je znameniti francoski zvezdoznanez Flammarion, priredil v slovenščini pisatelj Angelo Cerkevnik.

Za stroške pošiljatve (poština) plača vsak član pri prejemu knjig Din 1.50. Če pa si pride sam ponje, oziroma, če jih poverjenik sam odnese iz uprave, potem samo stroške, ako jih je imel kaj poverjenik.

Za Maribor in okoličo dobo poverjeniki knjige pri glavni poverjenici s. Reziki Krištofovi, v Ljubljani pa v pisarni Cankarjeve družbe (Delavska zbornica).

Poverjeniki, pri delitvi knjig naj vsak *takoj* plača Din 20.— že za drugo leto.

Pokažimo, hlapci Jerneja, da smo silni in močni.

Odbor
»Cankarjeve družbe«.

Pred strojem in v delavnici smo vsi enaki.

Gospodarska kriza, o kateri se toliko govori in piše, ni kriza kapitalističnih profitov. Ti profiti ne trpe krize, se ne zmanjšujejo, nego celo naraščajo. Ta gospodarska kriza biča delavstvo.

In delavstvo je spregovorilo. Na svojih predavanjih je v ponedeljek 27. na Jesenicah, v torek 28. okt. v Ljubljani in v sredo 29. okt. v Mariboru povedalo po svojem predavatelju so drugu dr. Topaloviću iz Beograda vsem, da gospodarska kriza zaenkrat biča samo delavstvo in kmete, torej ogromno večino državljanov Jugoslavije, dočim neznatni manjšini dobro gre.

Ta predavanja, ki so bila sklicana ob delovnih dneh, so bila naravnost sijajno obiskana. Jesenice so imele veliko kino-dvorano nabito, Maribor nabito »Union«-dvorano, a Ljubljana dvorano Delavske zbornice tako natlačeno, da so stali poslušalci celo na hodnikih. Pred začetkom je Miklošičeva cesta izgledala kakor romarska pot, toliko se je trlo delavstva, ki je prihajalo na predavanje.

Da, človek je lahko rekel: To je dokaz, da delavstvo krepko dviga glavo, da pove vsem, da tako več iti ne more in ne sme.

Sodrug dr. Topalović je govoril, da je gospodarska kriza, kriza delavstva. Na svetu je okrog 15 milijonov delavcev brezposelnih. Zato je treba, da se o krizi govori in je treba, da se kapitalisti v to zamislijo.

Hej, ti neorganizirani sotrpini, zakaj ne bežiš k nam?

Mednarodni urad za delo je razposlal vsem državam članicam Društva narodov vrsto vprašanj o delovnem času in delovnih pogojih v rudnikih. Med 22 takimi vprašanji so posebno zanimiva ona glede tehničnih podrobnosti, ki se tičejo trajanja delovnega časa. Gre za to, ali naj se uvede sedemurni, sedem in pol urni, sedem in tričetrt urni ali osem urni delovnik, ali naj se v delovni čas uračuna čas, ki ga rudar zapravi s spuščanjem po dvigalu v rov in z dviganjem iz njega, ko prihaja na delo ali odhaja iz njega. Ob enem se države naprošajo, da izjavijo ali pristanejo na to, da se enotno mednarodno regulira to vprašanje.

Mirovna pogodba podpisana v Versaillu po 4 letnem svetovnem klanju povsem javno določa, da morajo države, ki so podpisale mirovno pogodbo, priznavati svobodne delavske strokovne organizacije.

Kralj Jugoslavije, Aleksander I. je ob priliki svoje proklamacije slovesno izjavil, da bo ohranil delavstvu v sepridobljene pravice, med katerimi je najvažnejša in prva ona, ki zagotavlja delavstvu svobodo združenja.

Zakaj je toliko brezposelnih? Tehnika v industriji se izpopolnjuje. Stroji so vedno popolnejši in izumljajo se še vedno dovršenejši. To so roboti, ki nadomeščajo delavce. Pri delu, kjer se rabi danes, recimo 150 delavcev, se uvede novi stroj. In sedaj treba le še samo 9 delavcev. Novi stroj dela za 141 delavcev, ki so sedaj naenkrat brez dela.

To je razvoj, napredek in kultura človeške družbe. Ročno delo se zamenjava s stroji, z roboti.

Do sem je prav. Mi nismo rušilci strojev. Mi hočemo stroje, da bo človek res človek. Ali ta napredek, ta kultura bi se morala pokazati res kot prava kultura. Ker stroji opravljajo takorekoč večino težkih del, bi morali delavci zato delati manj in biti boljše plačani. Produkcija je povečana, zato je izkupiček tudi večji in zato bi prav lahko delavec delal manj in bil boljše plačan.

Ali kapitalistični interesi tega ne dopuščajo, bog mamon tega ne dovoljuje, zato raste brezposelnost.

Če bi delavstvo bilo boljše plačano, če bi delovni čas bil krajši, bi se industrije lažje razvijale, ker bi imele odjemalce. Tako pa delavec radi slabih mezd in radi brezposelnosti ne more nič kupovati, razen najnujnejšega; zato ne morejo nastajati tovarne. Kdo bo pa kupoval izdelke?

Delavci in delavke niso nezaposleni po lastni krivdi, nego baš zaradi gospodarskih izprememb v družbi.

Kapitalisti, ki so svečeniki temu bogu, žrtvujejo z veliko pobožnostjo svojemu bogu človeške žrtve.

Ali, človek, državljani, hoče živeti in zato zahteva kruha. Kruh mora dobiti in zato mora država dati potrebno zavarovanje za brezposelne.

Da se delavske razmere ne izboljšajo, je kriva tudi konkurenca med državami, ki se druga na drugo izgovarjajo, češ, v oni državi je delavstvo slabše plačano, tam v tisti je daljši delovni čas, v oni tam so socialni zakoni mnogo slabši kot naši itd., itd.

Tu je dokaz, da internacionalni kapitalizem drži delavstvo po celem svetu v takih razmerah, da morajo profitu največje izcediti, a da za to dobijo čim manjšo mezdno in čim manjše socialne pravice.

Tu je dokaz, da so svobodne strokovne organizacije skrajno nujna potreba, in da so te svobodne strokovne organizacije internacionalne. Tu je dokaz, da je klic Karla Marxa: »Proletarci vseh dežel, združite se!« pravičen. Ker le tako je mogoče odpor proti prevelikemu izkoriščanju in le tako je mogoče izvajati izboljšanje. Ker le svobodne strokovne organizacije v internacionalnem smislu so izhod iz sedanje situacije. Ker proti internacionalni kapitalisti je mogoče nastopiti le z internacionalno delavstvom. Žolte organizacije so proti temu. Razumljivo. Žolte organizacije so organizacije, s katerimi hočejo

podjetniki ovirati borbo svobodnih strokovnih organizacij za izboljšanje delavskega položaja, oziroma, kaj bi skrivali, za omiljenje (skromno povedano) gospodarske krize.

Saj mora vsak človek vedeti, in to tudi ve (ako si sam ne zakriva oči ali pa kakor noj, ne tišči glave v pesek, prepričan, da se je preganjalcu skrilo), da ni nedolžen, kdor sprejema darove od svojega gospodarskega nasprotnika. Ker vsak, pa naj bo na shodu in v gostilni ali kjerkoli že, še tako kričav Jugoslovian, pred strojem v delavnici, v pisarni, na železnici, kratko: pred delodajalcem je vsak enak. — Dokaz temu je nepretrgana kršitev te ali one socialne zakonodaje (neplačevanje čezurnega dela s 50%, kršitev 8 urnika, kršitev odpovednih rokov, nepriznanja strokovne organizacije, odpuščanje delavcev, ki so organizirani, s pretvezo, da ni dela itd. itd. Kdo bi vse naštel?)

In baš vsled tega se moramo, če se tega nepobitnega dejstva zavedamo, okleniti krepko enotnih svobodnih strokovnih organizacij.

Nihče nam ne brani in ne more braniti tega, ker so delavske svobodne strokovne organizacije bistven del družbe v sedanjosti in bodočnosti ter zato tudi najpomembnejša delavska ustanova, s katero upravljajo delavci sami, ker so te organizacije delavci sami.

V naši državi, ki je predvsem agrarna, imamo hudo agrarno krizo. Do 300.000 poljedelskih delavcev imamo v Vojvodini in južni Srbiji, ki delajo komaj 90 dni v letu in zaslužijo največ po 10 Din na dan. — Nikdo ne vpraša, kako živijo ti poljedelski delavci, kako njihovi otroci. Padle so pa tudi cene kmetijskih pridelkov tako, da mali kmet sploh ne more živeti. In to kmetiško delavstvo beži v mesta, v tovarne ter množi število nekvalificiranega delavstva. Mezde pa padajo. V lesni industriji so znašale mezde še nedavno 30 Din na dan, danes znašajo le še 15 do 20 Din.

Evo sličico socialne, ali naravnost rečeno, delavske bede. Dnevnik »Jutro« je te dni prinesel iz Trbovelj, iz industrijskega centra, sledečo sliko:

Desetletna deklica Elica Pesko, hčerka odpuščenega delavca, ki si je šel na kmete iskati dela in prepuštil slabotni ženi preskrbo šesterih majhnih otrok, je šla z drugimi otroci v Kmetovo hosto nabirati gobe. Ker vlada v družini velika revščina, so otroci tudi slabo hranjeni in morda je šlo dekletce še tešče od doma. V gozdu so jo napadle slabosti in dekletce se je zgrudilo in obležalo na mrzli travi. Ležalo je precej časa, preden je prišel majhni fantek in povedal to svoji materi, delavčevi ženi Cilki Piškovi, ki je šla takoj iskat deklico. Našla jo je nezavestno in tako prinesla tudi na svoj dom in jo spravila v posteljo, kjer je dekletce polagoma prišlo zopet k zavesti in se nekoliko okrepčalo s čajem, ki ji ga je nudila Piškova. O nesreči obveščena mati je potem odnesla hčerko na svoj dom. — Le majhna sličica bede, ki vlada v nekaterih družinah. Družino najtopleje priporočamo humanitarnim organizacijam.

Ali je treba k temu še kaj govoriti? Humanitarne organizacije naj pomagajo, a delničarji od svojih visokih (nad 30%) dobičkov ne dajo ničesar. In ni oblasti, ki bi jih prisilila.

Število delavstva (obrnega in industrijskega) naglo narašča. Povečalo se je to število v dveh in pol letih za 50.000 po podatkih socialnega zavarovanja.

Kriza pa ne pogodi fabrikantov, ki jo temeljito izkoriščajo, marveč je sreča zanje. Znižujejo plače, podaljšujejo delovni čas, bore se za odpravo delavskega varstva, zahteva-

jo uvedbo nočnega dela, odpravo nedeljskega počitka in porabo nedorasle mladine, kakor tudi poslabšanje socialnega zavarovanja.

V Ameriki delajo drugače. Ko je nastopila kriza, je poklical predsednik Zedinjenih držav 20 industrijev in 20 delavskih voditeljev, da se posvetujejo, kako naj se omeji kriza. Vsi so soglašali, da se plače ne smejo znižati, ker bo drugače treba zapreti mnogo tovarni.

Narodnogospodarsko je to stališče utemeljeno, ker se s tem ohranijo konzumenti.

V Angliji se je po Macdonaldovi izjavi izdalo za nezaposlene v 17 mesecih 200 milijard dinarjev.

Danes se po državi mnogo govori o splošno-političnih in podjetniških gospodarskih vprašanjih, ne pa specijalno o socialno-političnem položaju delavcev in nameščencev, dasi je to važen, poseben problem, ki se bliža svoji kulminacijski točki, kakor se je približal v drugih, večjih državah, kjer štejejo milijone nezaposlenih delavcev in nameščencev.

Za omiljenje gospodarske krize v Jugoslaviji pa treba, da se o tem razpravlja, še več, da se izdela temeljiti program, iz katerega bo razvidno, za katere industrije so dani pogoji v naših državah in da se tem omogoči razvoj.

Osnovati se mora stalen gospodarski svet, ki naj bo sestavljen paritetno iz stanovskih zbornic in svobodnih strokovnih organizacij in organizacij delodajalcev.

Delavska zaščitna zakonodaja se mora v celoti izvajati, ker ni razloga za njeno revizijo, še manj pa za kršitev obstoječih določb delavske zakonodaje, zlasti glede zavarovanja za brezposelnost, starost, onemoglost in smrt.

Potrebno je izdati zakon o minimalnih plačah. Mezde in zaslužek večine delavstva in nameščencev so pri nas globoko pod fiziološkim minimumom ter se te mezde in zaslužek že takorekoč povsod po nepotrebnem znižuje in to posebno v industrijah, ki dobro prosperirajo. S takim zakonom se prepreči propadanje in degeneracija delavskih in nameščenskih množic.

Kakor že večkrat omenjeno, je izhod iz sedanje situacije predvsem v svobodnih strokovnih organizacijah. V obrambo dosedanjih pridobitev se mora delavstvo organizirati v svojih svobodnih strokovnih organizacijah, ki morajo biti in ostati izven duhovnega ali moralnega vpliva delodajalcev. Strokovne organizacije ne smejo in ne morejo podpirati gospodarske politike današnjih delodajalskih korporacij, ker ta politika vodi v večjo krizo, ne pa k ozdravljenju gospodarskih razmer.

H koncu je predavatelj omenil še jugoslovanstvo, s katerim se gotovi ljudje toliko bahajo in ga s tem takorekoč profanirajo. Delavstvo jugoslovanstvo prav razume. Jugoslovanstvo ni in ne sme biti firma za iskanje in delanje karijer. Pred 20 leti

se je delavstvo na kongresu socialistične stranke v Tivoliju v Ljubljani glasno izreklo za Jugoslavijo; pred 20 leti, ko je bilo to nevarno. Danes kričijo tisti, ki so takrat molčali ali celo drugače govorili. Delavstvo z Jugoslovenstvom ne mara kupčevati.

Govornik je žel za svoja izvajanja burna odobravanja.

Boj nezaposlenosti!

Kölnski sklepi amsterdamske in curiške internacionale.

V Kölnu se je posvetovala skupna komisija mednarodne strokovne zveze in Socialistične delavske internacionale in je napravila naslednje sklepe glede boja proti nezaposlenosti:

»Gospodarska kriza, ki silno razsaja skoro po vseh deželah, je več kot 12 milijonov delavcev v Evropi in v Zedinjenih državah Amerike ter nadaljnje milijone delavcev v drugih delih sveta pognala v nezaposlenost; ogroža usodo življenja celokupnega delavstva v prej nepoznani izmeri. Prokletstvo kapitalističnega gospodarskega sistema, ki periodično prinaša nove krize, malo stabilnosti miru, pojavljanje fašizma in drugačna politična motenja, so glavni vzroki sedanje bede delovnih množic. Gospodujoči razredi ne store sami nič, da bi posledice krize delavstvu omilili, marveč bedo še povečavajo s svojo novo politiko varnostnih carin, z ekonomskim nacionalizmom in drugimi ukrepi. Podjetniški razred se poizkuša v svoji nezavednosti odgovornosti izgovarjati na previsoke mezde, češ, da so te vzrok krize. Dejstvom ovrgevajo očitno te trditve: v teku zadnjih let se je mejni delež na produkcijskih stroških znižal, dočim se je število nezaposlenih skoro podvojilo. Cinično predlagajo podjetniki znižanje mezd in podpor za nezaposlene, ne da bi se brigali za strahovito bedo, ki bi nastala na tak način za delavski razred. Proti tem napadom podjetnikov mora delavstvo po vseh deželah potom svojih strokovnih organizacij in socialističnih strank voditi obrambno borbo z vso močjo; v obrambo pred socialno reakcijo mora svoji boj usmeriti za preskrbo žrtev krize in za zmanjšanje nezaposlenosti. Tu so najvažnejše sedanje naloge v okviru velikega boja delavskega razreda v svrhu zmage nad kapitalizmom in ureditve socializma. Mednarodna strokovna zveza in Socialistična delavska internacionala skupno pozivljata delavstvo vseh dežel, da naslednje zahteve z vso energijo zastopa, da se pritisk krize premaga in trpljenje nje žrtev olajša:

Debatirati se ni smelo, a delavstvo je, gredeč z zborovanja-predavanja, med seboj živahno razpravljalo. Po ulicah so se slišali vzkliki:

»Da, pred strojem in v delavnici smo vsi enaki, pa če si Jugoslovan ali če nisi.«

Vmes pa so povdarili glasovi:

»Pravzaprav, če nisi Jugoslovan, se te še boljše plača.«

1. Zabrana vsakršnega znižanja realne mezde, ker bi po nje zmanjšanju padala kupna sila množic in s tem naraščalo število nezaposlenih.

2. Povečanje kupne sile množic in s tem zmanjšanje nezaposlenosti z bojem proti ukrepom kapitalističnih gospodarskih zvez, ki zabranjujejo, da bi se cene gotovega blaga prilagodile padlim cenam za surovine. Boj proti umetnemu vzdrževanju visokih cen v nadrobni trgovini v primeri s padlimi cenami v trgovini na veliko.

3. Uvedba, vzdrževanje in izgraditev zadostne možnosti za življenje za nezaposlene.

4. Pravično razdeljevanje prilike za delo v dobi krize s skrajšanjem delovnega časa. V izravnavo poostrene napetosti delovnih sil v racionaliziranem gospodarstvu, je trajno zakonito skrajšanje delovnega časa zahtevati mednarodno.

5. Da se odpravi politične izvore poostrovanja kriz, se mora zastaviti vse sile za zagotovitev miru med narodi in mobilizirati za mednarodno razorožitev, za splošno črtanje vojnih dolgov, s pobijanjem fašističnih diktatur, naj že nastopa v kakršnikoli obliki, z zagotovitvijo demokracije, ki je temelj socialne svobodne politike.

Izkoriščanje otrok pri Fordu.

Ameriški dnevnik »Prosveta«, glasilo S. N. P. J., prinaša v svoji številki od 20. oktobra 1930 sledečo novico:

Detroit. — Henry Ford, ki se rad kaže v javnosti kot filantrop, uposljuje dečke v starosti od dvanajst do štirinajst let, katerim plačuje od 15 do 40 centov na uro. Okrog pettisoč teh otrok dela v njegovi tovarni River Rouge, kakor se glasijo izjave njih samih napram poročevalcu Federaliziranega tiska. Nekateri teh dečkov iz gledajo celo, da še niso dopolnili dvanajstega leta, toda odhajati morajo na delo ob istem času kot starejši delavci in zvečer, ko se vračajo z

dela, jih človek vidi izmučene, ko dremlejo na vozovih ulične železnice.

Ford je uvedel poseben sistem za treniranje teh dečkov. Sprejema jih, ko komaj dosežejo dvanajst let in plačuje jim 15 centov na uro. Vrste se tako, da delajo dva tedna v tovarni in en teden pohajajo strokovno šolo. Ko so stari šestnajst let, jih uprava kompanije porazdeli med starejše delavce, ki so uposleni v raznih departmentih. Nazivajo jih za učence strokovne šole. Ako so dobro priporočeni, jim kompanija na vsakih šest tednov zviša mezdo za en cent na uro.

Kako nastajajo borzne cene.

Ljubljanski list »Trgovski list« je izpod peresa Fr. Zelenika prinesel zanimivo razpravo o nastajanju borznih cen. Iz te razprave vidijo čitatelji »Delavca« točno, kako današnji stroji človeške družbe ni nič drugega kakor boj za čimvečji profit. Dostojanstvo človeka je pogazeno v blato. Razredni boj se bije na celi črti, pa četudi hoče to resnico kdo prepovedati in jo zanikati — bije se.

Ze prav staro mnenje, da je cena blaga odvisna od ponudbe in potrebe, ima še danes precej privržencev, čeravno življenje dokazuje, da je ta trditev dandanes neveljavna. V nekdanjih časih s preprostimi prometnimi napravami in s skromnimi življenjskimi potrebami je edinole letina in pa vreme vplivalo na cene. Ali nekdanji mestni trgi so se umaknili svetским trgov, od nekdanjih starih tržnih predpisov in ostrih kazni je ostala le senca v borznih uzancih in v carinah na državnih mejah. Spekulativna glavčina se udeležuje sestavljanja cen in je zavzela obseg, kakršnega si prej človeški um ni mogel predstavljati. Dandanes mednarodni bančni kapital posega v proizvodnjo in potrošnjo in vpliva z ogromnimi milijardami.

Povpraševanje in ponudba nista več nekaj naravnega, nego sta plod dobičkaželj-

nosti. Radi tega tudi razvoj cen ni nekaj naravnega. Cene zrnuju, moki, kavi, bombažu in deloma tudi rihu dela spekulacija, petroleju, sladkorju, železu itd. pa karteli, trusti in kakor se že imenujejo razne združbe.

Danes ne more nihče pregledati, kakšne množine se ponujajo in kakšne se zahtevajo na svetških tržiščih, zato se tudi ne more ravnati cena po teh dveh činiteljih. V nekdanjih časih, ko je bil vsak trg navezan na svojo bližnjo okolico, se je dovoz videl, znana je bila vsakomur v dotičnem okolišju letina, je lahko vsak osebo opazoval tržni položaj. Danes pa nadomeščajo to osebno opazovanje tržna poročila. Vsa poročila skupaj pa ustvarjajo tržno mnenje. To tržno mnenje in spekulacija pa napravljata cene.

Tržna poročila zavzemajo odločilno mesto in sloni na izborni in najboljšejeji poročevalski službi in prometnih napravah na glavnih tržiščih. Na borzi v Čikago je pred vojno delovalo 250 brzojavnih aparatov in je bilo odpremljenih dnevno ogromno brzojavk. Ta poročevalska naprava je delovala tako brzo, da je n. pr. med vprašanjem iz Liverpoola in odgovorom iz Čikago preteklo komaj šest minut. Tvrška Armour Grain Co. je imela zasebne brzojavne naprave. Sedaj zavzema radio odlično mesto v poročevalski službi. Imetniki takih naprav imajo seveda v rokah poročevalsko službo in ta mora služiti njihovim koristim. Ti so »voditelji« in vsi drugi, kateri se poslužujejo njihovih poročil, so »vođeni« ali »Tekalci«, »ovčja čreda«, katero strižejo voditelji. Vsi ti »vođeni« imajo tržno mnenje,

kakršno hočejo voditelji. Da ti poznajo v prvi vrsti le svoje koristi in svoj žep, ni potrebno še posebej povdarjati. Voditelji porjavljajo statistike o vidnih zalogah (v Ameriki), cenijo in urejajo »dovoze«, pošiljajo miši in drugo golazen na setve, delajo mraz in vlago itd. Starejši trgovci in poljedelci se bodo še spominjali, da so leta 1893—1895 padle cene zrnja skoraj za polovico, ker je bil svet poln poročil, da se je proizvodnja zrnja ogromno povečala. Ta ogromni padec cen je ogrožal obstoj poljedelstva stare Evrope in razne njene države so začele zapirati svoje meje tujemu uvozu zrnja. Tu je pravi začetek takozvane agrarne politike. Tista poročila o ogromni proizvodnji so bila zlagana, kajti Argentinijska, ki je nastopila tista leta na trgu, je spravila na trg komaj 1% svetovne letine. Ta odstotek pač ni mogel tvoriti kake nevarnosti.

Sicer pa imamo doma točen primer, kako vplivajo poročila. Leta 1908—1909 so Madžari oziroma njihova budimpeštanska borza, trobili v svet, da je letina na Madžarskem skrajno slaba in bo nastopilo veliko pomanjkanje pšenice in potreba znatnega uvoza. Posrečilo se jim je, da so spravili ceno moke od 32,50 na 60 do 61, da je vsemrzlično kupovalo in da je začela lezti tuja pšenica preko visokih carinskih mej. Kakšne so bile posledice? Pokazalo se je, da so bila ta neugodna poročila kratkoročno zlagana, cene so naglo padale, ali madžarski spekulante so spravili težke milijone, avstrijske pokrajine so izgubile mnogo milijonov in leta 1910 je propadlo nešteto trgovcev in obrtnikov.

(Konec prihodnjič.)

Kdor še hoče Delavski župni koledar za leto 1931, naj se takoj javi. Imamo še nekaj izvodov na razpolago.

Neglede kje delajo, v šoli ali v tovarni, ti dečki izdelujejo dele strojev in orodja, in čeprav Fordova družba večkrat naglašja, da nima nobenega dobička od dela teh otrok, starejši delavci, ki delajo s temi učenci, trdijo, da producirajo večje vrednosti kot pa znaša njihova mezda.

Odkar je nastala industrijska depresija, je Fordova kompanija odpustila veliko število delavcev, ki morajo skrbeti za svoje družine, podvojila pa je število teh otrok, kar priznava celo »Ford News«, ki piše v svoji oktoberski številki, da se je število razredov pomnožilo od 10 na 26. Pred enim letom so imeli ti učenci na razpolago 200 strojev, sedaj jih imajo 500 in število instruktorjev je narastlo na 200, dočim jih je bilo prej le 75.

STROKOVNI VESTNIK. KOVINARJI.

Ženam organiziranih jeseniških, javor-niških in dobravskih sodrugov. Zadanje sem bil na predavanju »Zveze delavskih žena in deklet« dne 25. oktobra zvečer v Delavskem domu na Savi in poslušal sodružico Ajdiškovo, ki je poročala o svojih doživljajih in utisih iz kongresa ženskih gildov, ki se je vršil v Londonu, kjer je tudi ona bila. Precej lepo število žena je bilo navzočih. Cvetko Kristan je napravil uvodno predavanje, za njim pa je poročala Ajdiškova. Ko sem takole poslušal in gledal slike raznih zadrugnih ustanov angleških zadrugarjev in zadrugaric, ki tvorijo glavo angleškemu zadrugništvu in ko sem med poročilom Ajdiškove slišal vzduške in vzdihne navzočih žena, ko je omenjala, kako lepo imajo urejene pralnice, s kako malim trudom ima tam delavska žena oprano perilo, kako je organizirano dostavljanje mleka, kako kruha itd., pa sem se vprašal, ali kaj takega pri nas res ne bi bilo mogoče? Naša žena porabi cel dan od zore do mraka za težko domače delo, pere, kuha, riba, šiva, poleg kope malih otročičkov, vlači premož, drva domov z možem, gara dnevno več kot 16 ur in poleg vsega ima še strašne vsakodnevne skrbi, kaj in kako bo prežila teden s skromnim zaslužkom, kako plačala drago, toda tako skromno majhno stanovanje.

Na Angleškem se je žena osvobodila potom zadrugništva, ona svoj čas porablja za pouk, za agitacijo zadrugništva, organizirano ima skupno vzgojo otrok, ni več priklenjena samo na dom, razbremenila se je, lahko si privoščijo tudi razvedrila, zabave, komfortna stanovanja. Seveda le povsod tam, kjer je dozorela za zadrugništvo, za organizacijo in pa da je mož tudi popoln član delavskih organizacij.

Vse to manjka Vam, žene jeseniških kovinarjev in še mnogim možem. Saj ni res, da je kaj takega pri nas nemogoče. Oklenite se naše lepo razvijajoče konzumne zadruge, kakor to delajo Angležkinje v svojih, kupite svoje potrebščine v lastni delavski konzumni zadrugi in brez posebnega truda boste doživele tudi Ve, da Vam življenje ne bo tako težko breme in da ne boste tako trdo priklenjene na dom na težja dela. Ves čudež angleških žena in angleškega zadrugništva je v tem, da kupujejo angleške žene vse svoje potrebščine v lastnih zadrugah.

Ali bi bila ena pralnica pri nas na Jesenicah res nekaj tako nemogočega? V enem samem letu si jo lahko zgradite, če le hočete, pa bi bilo vseh jez nad slabim vremenom ter vsega prehlajenja konec, mnogo žena na Savi bi si ohranilo zdravje, ki ga jim uničuje mrzla in dolga zima s pranjem na ledenomrzli Savi; koliko kurjave bi prišedile, ker bi ne bilo treba likati doma, kolikoli zdravja bi ohranile, ker bi ne sušile po ipak slabih in zaduhlih stanovanjih ter koliko časa pridobile, ko bi vse to — eno izmed najtežjih del — lahko odpadle.

Privatna trgovina Vam tega ne bo nikdar napravila. Toda brez težave si lahko pomagate same: oklenite se svoje zadruge in ne bo Vam težko, rešiti se v par letih pranja in šivanja. Tudi kruha Vam ne bo treba več mesiti, pa tudi likati Vam ne bo treba. Svoje malčke tudi lahko organizirano-varno izročite v skupna igrišča za deco in del svobode si s tem že priborite. Za tem pa Vam ostaja glavni boj še za nigi-jensko družinsko stanovanje.

Če se enkrat dokopljete do tu, potem boste brez ovire našle pot v novo življenje, dokopale se boste pa le, ako zamorete v sebi zbuditi toliko vere v samo sebe, da se dvignete do lastnega »Mi« v naše skupne zadruge. Ker le potom teh Vam je dana možnost od vsega tega. No, ali bi bilo to res tako težko, ali je to res fantazija? Ne, čista resnica je: žene, spreglejte, poiščite naš skupni »Mi«!

Tili mislec.

Članom SMRJ, sekcije težke železne industrije Jesenice, Javornik, Dobrava! Nekaj finega blaga za suknje je v zalogi Kon-

zumnega društva v prodajalni na Savi po najnižjih cenah. Člani ga dobe le proti nakaznici, podpisani od predsednika. Ne zamudite prilike. Odplačilo na šestmesečne obroke. Vsaka zloraba bi imela za posledico izključitev iz organizacije. — Jurij Jeram, predsednik.

Sodrug Zivko Topalović med Jeseničani. Ko je bil dne 27. oktobra na Jesenicah, sta bila z glavnim zaupnikom pri g. gen. ravnatelju Noot-u, kjer je sodrug Topalović dobil nekatere zaželjene informacije, tiče se predvidene modernizacije, ki so tudi jako nepovoljne za delavstvo. Razgovor se je sukal o težavah težke železne industrije v Jugoslaviji s posebnim ozirom na zunanjo konkurenco in posebno še z ozirom na zaposlitev delavstva. Sodrug Topalović je izjavil, da bi za pravilno rešitev in izboljšanje položaja težke železne industrije bilo potrebno pritegniti širši krog vseh interesentov, kjer bi se edino dalo temeljito proučiti in preceniti možnost konkretnega izboljšanja. Po kratkem razgovoru se je podal v spremstvu glavnega zaupnika delavstva in s. Stanka, tajnika Strojne komisije, v tovarno, kjer si je ogledal nekatere nove naprave.

Iz tovarne je odšel na zborovanje, ki se je vršilo v dvorani Kino »Radio«, katero so popolnoma napolnili jeseniški kovinarji in žene. Na zboru so bili navzoči še s. Kopač za Delavsko zbornico v Ljubljani in s. Stanko za Strojno komisijo.

Oba je zbor navdušeno pozdravil, posebno pa s. Topaloviča, kateremu so prirejali ves čas njegovega govora zborovalci navdušene aplavze.

Govor je v izvlečkih itak objavljen v našem listu. Sodrug Topalović se tem potom ponovno zahvaljujemo za ta obisk, želeč, da bi ga še mnogokrat imeli priliko pozdraviti v naši sredi!

Sestanek dobrih sodrugov. V nedeljo, dne 26. oktobra 1930 so imeli člansko zborovanje sodruzi iz Dobrave v Del. domu na Savi. Svoj sestanek pa so malo preložili in si privoščili posest shoda narodnih socialistov pri Werglesu. Šele, ko je tam minulo, so šli zborovat o svojem zadnjem vprašanju Dobrave. Šlo je za nekaj važnih zadev delavnih in plačilnih razmer Dobrave. S. Kopač in glavni zaupnik del. Jeram sta poročala o njuni intervenciji, o predmetni stvari pa še ni popolnega razčiščenja za Dobravo. Dobravski sodruzi morajo biti na straži, gre za vse ali za novo kolektivno pogodbo. Značilno od dobrih sodrugov pa je, da so, neoziraje na vse, vztrajali do zadnjega na shodu narodnih socialistov, kamor so bili dirigirani samo zaupniki organizacije; no, potem so jo pa še Dobravci mahili gori, da je bilo čisto nabito. Potem so pa še sami zborovali in šele za tem šli domov, dasi so mnogi po dve in pol ure daleč. Da, to so žrtve, ki so neizogibne za resno organizirane delavce. Čast sodrugom iz Dobrave! Dokazali so, da si bodo znali krčiti pota skozi vse težave do svojih pravic.

Smentran Jeseničan... Pa je bil napovedan shod narodnih socialistov v nedeljo 26. oktobra, pa so jo mahili na shod k Werglesu, gostilna Amerika, napolnili so dvorano do zadnjega kotička, pri vhodu pa presteli sklicatelje, ki jih je bilo 14. Gospod Juvan pride, govori, napade komuniste, napada marksiste. Gospod Juvan napade samega Marxa. Zborovalci: Živio Karl Marx! Gospod Juvan: »Kaj, vi mu še vzklivate, ali ne veste, kaj je rekel o Jugoslovenih?« Ponovni živijo med zborovalci Marxovemu spominu in delu. Sedaj gospod Juvan ne ve, kaj bi in prične razlagati, kdo je po njegovem pravi Jugosloven. Navzoči molčijo in mirno poslušajo in konec vseh koncev — gospod Juvan konča.

K besedi se priglasi Jeram, ki je v kratkem jedrnatu govoril gospodu Juvanu in ga vprašal, da se čudi, kako to, da se narodni socialisti šele sedaj ujedinjajo, ko smo mi v svobodnih strokovnih organizacijah že deset let ujedinjeni. Kje tavate za nami? — mu je rekel. Marxa napadate, mi pa kličemo: slava največjemu sociologu, ki je dal znanstvene temelje socializmu! Glede tega, kdo je pravi Jugosloven, pa radi prepuščamo monopol raznim ultrakomunistom a la Stojan Stankoviću, s katerimi se ujedinja gospod Juvan.

Hopla, gospod Juvan pa še ne odneha. Ponovno zgrabi besedo, ponovno po malem napada. Še trenutke poslušajo kovinarji, potem pa so zaklicali: »Nasvidenje! Je že dobro!...« Gospod Juvan govori, predsednik zaključuje shod, med tem ko jih je bilo že polovico zunaj. Ja, ti smentran Jeseničan, kako so galantni! Zakaj so se neki tako smejali po poti? Gospod Juvan ve...

Zaupniški tečaj za računstvo, knjigovodstvo in korespondenco se je pričel v sredo 5. novembra ob 6. uri zvečer v srednji dvorani Delavskega doma na Savi. — Vršil se bo vsako sredo v tednu od 6. ure dalje. Poučujejo: računstvo učiteljica iz meščanske šole Perkova, korespondenco in poročevalsko službo Jeram, knjigovodstvo Zorman.

Zadnji dan upisa je na dan prihodnjega tečaja v sredo 12. novembra. Pristop imajo samo strokovno in zadružno organizirani člani, predvsem pa zaupniki. Tečaj bo trajal šest mesecev neprekidno.

STARCI IN STARKE!

Vi v Vaših starih letih trpite največ vsled reumatizma. Drgnite vsaj enkrat dnevno Vaše utrujene mišice s preparatom ALGA. Počutili se boste kot prerojeni. Čutili boste življensko radost — svežost.

RUDARJI.

Krmelj. — Mezdno gibanje.

V juliju mesecu t. l. je započela Zveza rudarjev Jugoslavije mezdno gibanje za rudarje tega rudnika. Najprvo je poskusila doseči razpravo med samim lastnikom rudnika g. V. Jakilom. Ko je njegovo ravnateljstvo to odklonilo, so se vložile zahteve dne 18. julija t. l. na rudarsko oblast s pravilno taksirano vlogo za sklicanje mezdne razprave. Ali rudarska oblast ni nič ukrenila. Ponovno posredovanje z dne 5. avg. t. l. kljub obljubi gosp. dvor. svet. V. Stergarja ni imelo nobenega uspeha.

Mi vemo, odkod to prihaja! G. Jakil — navajen svojih hlapcev — odklanja razpravo, računajoč s tem, da bo delavstvo, komaj nekoliko zdrumljeno, obupalo nad organizacijo in jo zapustilo in Jakilov mošnjiček bo zopet imel mir za nadaljnjih 5 do 10 let. To ve tudi rudarska oblast, zato spi in noče videti, da rudar z veččlansko družino z Din 23,50 dnevnega zaslužka ne more živeti.

Da, in to vidijo in spoznavajo krmeljski rudarji. Zato ne obupava, temveč pridno jačajo svoje vrste. Shod dne 2. novembra je jasno pokazal, da krmeljski rudar sicer počasi a sigurno dviga glavo kvišku k spoznanju, da je za svoje težko delo upravičen zahtevati to, kar mu gre za pošteno življenje, ne pa da služi kot hlapec, ki poljubljuje bič gospodov.

Zato vam kličemo: krmeljski rudarji, spoznajte to vi tako, da vas bo mogel vaš gospod spoznati, da niste hlapci nego ljudje.

Zagorje.

Obrat Kisovec.

Resničen je pogovor: Sloga jači, nesloga tlači. Kisovski rudarji to sicer občutijo, a vendar ne morejo (nočejo) najti pota, da bi se iz tega pregovora in razmer, pod katerimi delajo, kaj naučili. Priznati moramo, da je teh samo en del ali ta del je tako velik, da vse skupaj tepe bič gospodov prav pošteno.

Pred leti, ko je bil sličen položaj, so se nekoliko vzdramili. Postali so odpornejši. Zveza rudarjev je posredovala. Rudarska oblast je preiskavala. Kazni so se znižale. Raporti zaradi premale storitve so izostali. Šikane omilile. Sploh vse se je zboljšalo. No in rudarji, ki so mislili, da ostane to stanje tako kakor bi bilo s svetim pismom potrjeno, so postali mlačni. Vrste organiziranih so se zredčile, še neorganizirani so se vrgli s podvojeno silo pred noge gg. višjega nadzornika Lapornika in nadpaznika Stibernika, češ, o vi, gg. mi smo vaši hlapci.

Gospodje so miselnost rudarjev razumeli in šla je v zgubo vsaka prejšnja težko pridobljena zaščita. Danes rudarji tožijo, da se vam vozički zgube, da se vas preveč kaznuje za nečisti premost, da so slabe jamske delovne prilike. Danes tožijo, da vas g. Lapornik raportira šele ob pol 4. popoldne, v tem, ko se je on lepo nakosil opoldan doma, se z vozom pripeljal v Kisovec ob 2. uri in še potem ima dnevni raport s pazniki. Šele potem prideš ti, lačen rudar, ki si mogoče zjutraj uro daleč prišel na delo, v jami težko delal, in sedaj še imaš čast po 2 urnem čakanju priti pred vsemogočnega g. Lapornika, da mu habacht-stoje obrazložiš, zakaj nisi več vozičkov dal. Tako je, in tako ste hoteli imeti vi, kisovski rudarji. Če pa hočete, da bo drugače, potem se spreobrnite najprej vi, in potem za vami se bodo še vaši visoki gospodje.

Velike rudniške katastrofe v Nemčiji.

Komaj se je nekoliko pomirila razburjenost rudarskega delavstva vsled rudniške katastrofe v Neurode, kjer je prišlo ob življenje 151 rudarjev, a nekaj desetino bo za vedno pohabljenih, je došlo iz Alsdorfa pri Aachenu še strašnejše poročilo.

Na celi rudarske družbe Eschweiler jašek Ana II je dne 20. okt. t. l. na prvi tretjini nastala strašna eksplozija, katera je dosedaj zahtevala 263 žrtev, medtem ko se še v bolnišnicah bori pol stotine s smrtjo,

Reumatičarji

Nabavite še danes
1 steklenico

ALGA
ZA MASAŽO

kajti že jutri Vas bo
USPEH
IZNENADIL

Če Vas boli ali trga

V { kosteh - rokah - nogah
sklepih - plečih - zobeh
kolkah - žilah - glavi

ALGA

PREMAGA BOLEZEN TAKOJ

DOBIVA SE POVSOD

1 steklenica

Din 16.—

LABORATORIJ „ALGA“,
SUŠAK

4 steklenice „ALGE“ Din 77.—
8 steklenic „ALGE“ Din 131.—
14 steklenic „ALGE“ Din 205.—
25 steklenic „ALGA“ Din 320.—

od katerih preostali pa bodo pohabljeni za vedno. Grozovitost učinka eksplozije je razumeti po tem, da je na površini porušilo izpravni stolp ter vsa rudniška poslopja naokoli, pri čemur je tudi 26 ljudi našlo svojo smrt.

Komaj 2 dni za tem pa pride zopet drugo poročilo. Na celi Maybach pri Saarbrückenu zopet strahovita rudniška katastrofa. Prvo poročilo je navedlo 99 mrtvih, za nadaljnje, ki leže po bolnicah, še ni točnega poročila.

Medtem ko vsa poštena nemška javnost in sploh vse rudarsko delavstvo globoko sočustvuje ob preranem grobu žrtev svojega poklica in v tem, ko trga žalost telo in srce ostalih svojcev žrtev, pa je napisalo glasilo nemških rudarskih podjetnikov »Bergwerks-Zeitung« med drugim: **Na dividendo družbe bo ta nesreča ostala brez vpliva; zakaj na temelju interesno-skupne pogodbe z »Arbed« je 14% dividenda do leta 1942 zajamčena.**

Iz zgoraj navedenega se jasno vidi ves cinizem sedanje kapitalistične družbe, ki niti pred zasteklenimi očmi, ali pa do nespoznanja raztrganimi žrtvami, ob pogledu na od solz izkrjavljene oči preostalih sirot, staršev in sorodnikov, niti za trenutek ne pozabi na dosego svojega dobička.

Upamo pa, da se bo odločni razredni odporosti nemških organiziranih rudarjev in ostalega delavstva s pomočjo ostale socialno čuteče nemške javnosti posrečilo prisiliti tudi gg. delničarje, da bodo morali tudi oni pomagati lečiti rane onim, katerih hranitelji so se morali žrtvovati za njih dividendo.

Tako padajo žrtve dela na žrtvenik dela zaradi nenasiitljivosti molo-ha-kapitala, a njih svojci pa objokujejo zgubo svojih najdražjih. Prav je imel zastopnik nemških rudarjev, ki je ob množinskem odprtem grobu rekel: **Mi ne tožimo, temveč mi samo vprašamo: zakaj?** Ja, ko bi rudarsko delavstvo celega sveta te besede razumelo!

Vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije v Zagorju je v imenu jugoslovanskih organiziranih rudarjev poslalo preko nemške rudarske zveze ostalim svojim žrtev žalne brzojave.

Smrtna nesreča v Trbovljah.

V četrtek, dne 30. okt., ob pol 7. uri zvečer je na zapadnem obratu na odkopu v Frančiška-sloju, takozvani »Sibiriji«, podsulo rudarja Peršeta Franca in njegovega tovariša Medveška. Medtem ko se ju je soslednim rudarjem posrečilo po 10 minutnem napornem delu odkopati, pri čemur je imel Medvešek manjše poškodbe, je bil Peršet strtl prsni koš, zlomljena noga, kar je imelo za posledico, da je takoj po prenosu v bolnico umrl.

Pokojni, ki je bil star 47 let, zapušča vdovo z dvema otrokoma. Tako je zopet padla ena žrtev, ki jo obžalujejo sotovariši, obokujejo ostali, a dividenda delničarjev TPD tega ne bo občutila.

Zato izrekamo njegovi družini naše sožalje, a vam trbovelskim rudarjem pa več previdnosti pri delu. Zakaj pomnite, da je vaše življenje prvo, potem šele premog.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

IZ NAŠIH PODRUŽNIC.

Ljubljana. Ljubljanska podružnica je zadnje čase pričela živahnejše delovati. Sklicujejo se članski sestanki. 18. oktobra se je vršil sestanek tekstilnega delavstva. Sestanek, ki je bil dobro obiskan, ni bil zaman. Ustanovila se je v okviru podružnice sekcija za tekstilno delavstvo in se izvolil sekcijski odbor. Sekcija se lepo razvija in šteje danes že 40 rednih članov.

Maribor. Prav tako se tekstilno delavstvo v Mariboru pričinja zavedati samega sebe in se zbira v svoji organizaciji. Kakor znano, se je pred 14 dnevi v tekstilni tovarni Doctor in drug ponovno reduciralo nekatere akordne zasluzke, kar je povzročilo, da je delavstvo vstopilo v stavko. Bila je to divja, nepravilna in neorganizirana stavka. — Naša mariborska podružnica je za nedeljo 26. oktobra pozvala delavstvo tega podjetja na sestanek, ki se ga je delavstvo v precejšnjem številu udeležilo. Na tem sestanku je delavstvu tajnik s. Jakomin iz Ljubljane razložil pomen in namen organizacije, in kako se ima delavstvo v svojih or-

ganizacijah obnašati, če hoče, da si izvozuje izboljšanje svojih slabih razmer. Poročal je tudi s. Čeh. Po sestanku je delavstvo pristopilo v organizacijo. Tako je tudi v mariborski podružnici poživljena sekcija tekstilnega delavstva.

Slovenjgradec. Sestanek, kateri se je vršil za člane naše strokovne organizacije dne 24. oktobra zvečer, je bil res zelo potreben. Sestanku je prisostvoval tudi tajnik saveza s. Jakomin. Predmet razpravljanja je bil zopet delovni čas v tovarni usnja g. Pototschnig-a, kateri je namreč v svojem podjetju na zidu razglasil, naj bi se vsled obetajoče se stagnacije v usnjarski trgovini delalo sedaj v podjetju zopet 10 ur dnevno, zaslužek 2 ur pa bi se vlagal v hranilnico za slabe čase.

Delavstvo je seveda radi tega sklicalo sestanek, da se o tem temeljito razgovori in posvetuje. Podjetnik, ne samo, da ni pripravljen plačati 50% poviška za nadurno delo, ki ga zakon predpisuje, ampak bi se po njegovem predlogu tudi zadrževal za služek dveh ur »za slabe čase«, kakor pravi podjetnik. Delavstvo je sklenilo: da bi sicer bilo pripravljeno v slučaju potrebe delati 2 naduri, če se to podaljšanje delovnega časa izvede v smislu zakonitih predpisov in če podjetje plača 50% povišek za to nadurno delo, drugače pa naj ostane 8 urni delovni čas.

25. oktobra se je pri intervenciji v omenjenem podjetju sporočilo podjetniku to stališče. Ker pa podjetnik ni pristal na 50% povišek za nadurno delo, se je s posebnim zapisnikom to konstatiralo in ostane tudi v bodoče 8 urni delovni čas. Posredovalo se je tudi radi delavcev, ki so zaposleni pri zunanem delu in katerim se za delo preko 8 ur dnevno ni plačalo 50% poviška. Tudi ti delavci bodo delali v bodoče samo 8 ur dnevno. Podjetje je bilo opozorjeno tudi, da se tovarniški delovni red izobesi na vidnem mestu.

Intervencijo so izvršili: tajnik s. Jakomin, obratni zaupniki in zastopnik sreskega načelstva v Slovenjgradu.

Delavstvo opozarjamo, naj dvigne in trdno drži svojo strokovno organizacijo, ker le ta je garancija, da se bodo stvari reševale v prid delavstva in bo skrbela — za slabe čase.

Redni letni občni zbor podružnice v Rušah. Dne 25. oktobra zvečer se je vršil letni občni zbor naše podružnice. Udeležba je bila precejšnja. Po poročilih dosedanjega odbora o delu v organizaciji, je povzel besedo tajnik saveza s. Jakomin, ki je v svojem referatu obrazložil vzroke naših gospodarskih krizi in številni brezposelnosti, ki se čim dalje bolj pojavlja tudi pri nas. Kupna moč najširših plasti delovnega ljudstva stalno pada in v tem je glavni vzrok naše krize. Podjetniki se okoriščajo z bedo brezposelnosti in vrše stalen pritisk na zniževanje plač, in s tem obstoječo krizo le povečavajo, kajti če bi delovno ljudstvo imelo, recimo, še enkrat več dohodkov, bi še enkrat več kupovalo in le tedaj bi se praznili natrpani magazini. Naloga delavstva je, da se organizira in vodi sistematično in smoteno akcijo za ureditev gospodarskih in delovnih razmer, namesto, da stoji brezbržno ob strani.

Po poročilu Jakomina se je izvolil novi odbor, ki pa sestoji po večini iz že dosedanjih funkcionarjev. Odbor, kakor vse članstvo, ima pred seboj nalogo, dvigniti in utrditi strokovno organizacijo do take mere, da bo v prihod težkih razmer res nekaj pomenila. Opažati je zato več volje, kakor jo je bilo doslej.

Ceršak, papirniški delavci. Težko pričakovani ustanovni občni zbor naše strokovne organizacije se je vršil v nedeljo, dne 26. oktobra, popoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Položaj delavstva in naloge strokovnih organizacij. 3. Volitev odbora in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Pripravljalni odbor je poročal, da so pristopili dosedaj 103 člani, ki so vplačali pristopnino in prispevke. Napravila sta se med tem dva mesečna obračuna, iz katerih je razvidno, koliko se je na članarini kasiralo. Organizacija je med tem časom, odkar se je vršil prvi pripravljalni sestanek, izposlovala, da se je odpravilo nedeljsko delo. Odbor je izvršil vse priprave, pravila so od oblasti odobrena in je tako organizacija ustanovljena.

Tajnik s. Jakomin iz Ljubljane je v svojem govoru temeljito razložil, zakaj se delavstvu slabo godi in kaj jim je storiti, da se razmere izboljšajo. Vsi navzoči, ki jih je bilo nad 80, so obljubili, da bodo stalni in zvesti člani organizacije, ker vedo, da je za delavstvo organizacija najpotrebnejša stvar.

Izvolili so si iz svoje srede potrebno število odbornikov in nadzorstvo. — Občni zbor je pozdravil tudi predstojnika sosedne podružnice s. Spindler iz Sladkega vrha in pozval delavstvo, naj bo vedno složno in solidarno.

Delavstvo papirnice v Ceršaku je na tem občnem zboru izneslo tudi razne želje in pritožbe s prošnjo, da te stvari tajništvo v Ljubljani iznese na pristojnem mestu, da se uredijo. Pritožbo je precej zlasti radi tamkajšnjega obratovodje, ki nad delavci nedostojno kriči in jih zmerja. G. obratovodju svetujemo in priporočamo, naj z delavci postopa dostojno in vljudno, ker takrat bo imelo delavstvo večje veselje do dela in bo svoje dolžnosti tudi bolj v redu vršilo. V tovarni naj se tudi razobesi zakoniti delovni red. Zaslužki naj se delavstvu izplačujejo 14 dnevno in ne mesečno, kakor dosedaj.

Delavstvo ima po zakonu pravico, da se organizira in naj se mu nihče ne drzne kratiti te pravice. Organizacija je tudi za

red in disciplino in, če se to od delavca zahteva, ima prav tako delavec, potem svoje organizacije, pravico potegovati se za poštene plače in delovne pogoje.

S tem občnim zborom je naša podružnica in strokovna organizacija v Ceršaku utrjena. Delavci in delavke, čuvajte jo, bodite dobri člani, da bo organizacija tudi mogla vršiti svoje naloge v korist in zaščito delavstva, to je Vas, članov.

Oplotnica pri Konjicah. Delavstvo velikega tukajšnjega kamnoloma želi upostaviti strokovno organizacijo. V nedeljo, dne 2. novembra se je vršil prvi sestanek tega delavstva. Sodr. Čeh iz Maribora je razložil delavstvu važnost in potrebo strokovne organizacije. Delavstvo si je izvolilo pripravljalni odbor, ki bo izvršil vse priprave, vložil pravila itd., da bo lahko začela organizacija čimprej z rednim delovanjem. Delavstvo z zavestjo in v lepem številu vstopa v organizacijo. Prav je tako. Mi s druge kamnolomce iskreno pozdravljamo v naših vrstah.

Mojstrana. Delavstvu v Mojstrani in Dovjem se vsled ustavitve obratovanja obeta slaba zima. Ker je potrebno, da se tudi v organizacijskih zadevah še pred ustavitvijo tovarne razgovorimo in zlasti še zato, ker je odpovedana tudi kolektivna pogodba, sklicuje odbor organizacije za nedeljo, dne 23. novembra ob četrni na štiri popoldne člansko zborovanje z dnevnim redom: 1. Gospodarska kriza, delavstvo in strokovne organizacije. 2. Ustavitev cementarne v Mojstrani in razgovor o položaju. 3. Razno. — Na zborovanju poročata tajnik saveza Jakomin in zastopnik Delav. zbornice soodr. Kopač. Vse delavstvo naj se tega zborovanja udeleži polnoštevilno. — Odbor Splošne delavske zveze Jugoslavije, podružnica v Mojstrani.

ŽIVILCI.

Peki Ljubljana.

Vsakdo se še spominja, da je banska uprava izdala v mesecu maju uredbo, ki naj bi regulirala med drugim tudi delovni čas v pekovski stroki. Z uredbo pa se ni položaj izboljšal, ampak poslabšal. Takšne uredbe pač ni nikdo pričakoval, niti nismo mislili, da banska uprava ni hotela videti, v kakšnem slabem položaju se nahajajo pekovski pomočniki. Ta uredba je dovoljevala nedeljsko delo z nadomestnim počitkom, to je, da smo prišli z dežja pod kap. Učinek te uredbe se je takoj pokazal in mojstri so se veselili, da so sedaj oni prišli na svoj račun. Dotični mojstri, ki so začeli v nedeljo peči, so se na temeljito intervencijo Inšpekcije Dela, katero je obvestila podr. pekov, omejili zopet na običajno delo, ker so pač uvideli, da ne zmorejo nadomestnega počitka, tem manj, ker bi jih to več stalo kakor pa, ako pečejo v soboto, ker bi morali zaposliti več pomočnikov.

Ker je končno tudi banska uprava uvidela, da uredba ne ustreza sedanjemu času, kar so dokazovali tudi protesti delavstva, je sklenila, da izda novo uredbo, katera se bo sestavila s sodelovanjem strokovnih organizacij. S tem pa še ni rečeno, da bo uredba taka kakor jo želi delavstvo, osobito pekovski pomočniki.

V prvi vrsti moramo poudarjati naporno nočno delo, ki se že prične v zgodnjih večernih urah, t. j. ob 7. do 9. Vse kulturne države imajo že zakonito določeni čas, kdaj se sme pričeti z delom, mi pa smatramo, da bo tudi naša država enkrat uvidela te starokopitne razvade ter po vzgledu drugih držav uvedla človeku primerne in znošljive delovne pogoje. Delovni čas ne sme presegati 8 ur. Naša stroka spada v težko kategorijo, kar smo vselej in povsod ob vsaki priliki poudarjali, vendar hočejo nekateri gospodje na vsak način dokazati, da je to povsem lahko delo. Mi pa mislimo, da v zaprtem prostoru, brez svežega zraka, v vročini do 40 stopinj delati nepretrgoma 10 do 14 ur, pač ni lahko delo, nego obratno, škodljivo za zdravje vseh in za razvoj mladostnih, posredno pa tudi za odjemalce kruha. Uradno se ugotavlja, da je preko 50% pekovskih pomočnikov tuberkuloznih in to je dejstvo, ki se ne da skriti niti z vsemi lepimi spisi in zakoni, ki to zanikajo. To mi vsi dobro vemo ter te posledice oziroma žalostne dokaze naše trditve nosimo s seboj. Na mnogih obrazih pekov, pomočnikov je vtisnjen pečat te strašne bolezni, in to mislimo, je več kakor dovolj. Mislimo, da državi oz. merodajnim gospodom ni vseeno, da-li so državljani zdravi ali pa magari vsi tuberkulozni.

Uredba od 6. maja je bila tako nejasna in še manj razumljiva (da ne rečemo, da so si nekatere točke celo nasprotovale), da je nastala še večja zmešnjava kakor pa je vladala popreje. Jasno je torej, da si je vsaka zadruga, oz. posamezni mojstri, razlagali uredbo po svoje in tudi delali po svoje. Ubogi pomočnik in delavec je bil pa tisti, ki je vse te posledice pomanjkljive uredbe moral nositi na svojih ožuljenih ramenih.

Vsak pekovski pomočnik naj se pa predvsem zaveda, da ne bo uspehov, dokler bodo hodili po stranpotih in ne vsi po eni poti, po kateri koraka organizacija.

Sodrug! Mogočen mora biti naš MI in naša organizacija mora biti polnoštevilna, zato vsi v organizaciji, ki dosedaj še niso tega storili. Agitirajte in pridobivajte nove člane in jačajte naš MI.

Peki Maribor.

Po dolgem prizadevanju tako strokovnega kakor pomočniškega gibanja, po intenzivnem delu odbora, se nam je posrečilo končno vendarle uveljaviti toliko željeno kolektivno pogodbo. Ta kolektivna pogodba sicer ne ustreza povsem sedanjemu položaju pekovskih pomočnikov, vendar pa pomeni v razvoju mariborskih pekovskih pomočnikov velik in lep napredek ob enem s stabilizacijo razmer, ki so z novo kolektivno pogodbo nastopile. Od leta 1924 do danes smo bili brez vsake medsebojne delovne pogodbe; posledica tega je bila, da so se mezde pomočnikov začele zniževati, specijelno pa pri manjših mojstrih do sramotne nižine. Velike pekarnе so jim začele slediti in nastale so razmere, ki so grozile upropasti še te male socialne pravice, katere so si pomočniki tekom zadnjih let priborili. Na srečo so nezdružive razmere začele vplivati tudi na pekovsko obrt kot tako, kajti širila se je umazana konkurenca vedno bolj. Mi smo ob vsaki priliki dokazovali zadrugi, da so vzroki nezdružive konkurence le v tem, ker večina mojstrov na račun pomočnikov uganja tako nezdravo in umazano konkurenco, da so naposled občutili to posledico celo mojstri sami, vendar jih tudi to ni spametovalo, ker nikdo ni hotel prvi tega sprevideti. Končno nam je uspelo dokazati, da ne gre drugače, nego da se sklene kolektivna pogodba, kar smo končno tudi dosegli.

Vendar nekaj je, kar absolutno ne ugaja pekovskim pomočnikom, in to je delovni čas. Prvič se prične z delom, kakor se komu poljubi, namreč mojstrom in drugič se je po novem zakonu vplel 10 urni delovni čas, ki pa nikakor ni na mestu, ker vedno se je pekovsko stroko grupiralo v težko kategorijo.

Seveda so se tega zakonitega določila mojstri krčevito oprijeli, ter začeli uvajati 10 urno delo. In s tem se zopet daje razmaha brezposelnosti, ki je že sedaj itak dovolj strašna. Članstvo se zaveda, da je delovni čas velike važnosti. Zato bo treba vse storiti, da se isti zopet uvede.

In mogočen MI bo tudi to dosegel. Sodrug, ne pustite, da se pozabi, ampak zahtevajte toliko časa in borite se, da pride zopet 8 urnik v veljavo.

LESNI DELAVCI.

Organizacijsko ujedinjenje delavcev lesne industrije in obrti.

Položaj lesnih delavcev osobito onih na žagah in gozdovih je trenutno nadvse težak. Dosti boljši ni položaj mizarjev in ostalih lesnih delavcev. Vsled splošne stagnacije v onih državah, ki so bile naše odjemalke lesa, je povpraševanje po našem lesu občutno padlo, obenem pa so padle tudi cene. K temu prihaja še okolnost, da Rusija preplavlja evropska lesna tržišča z blagom po skrajno nizkih cenah, po takozvanem »dumpingu«. Skratka, razvila se je vprav divja konkurenca, ki nima za posledico samo katastrofalnega padca cen lesu, ampak še hujše posledice za lesne delavce na delovnem trgu. Lesni industriji in lesni trgovci se na delovnem trgu počutijo kot gospodarji situacije in se te svoje pozicije v izdatni meri poslužujejo v tem smislu, da se skušajo odškodovati, kolikor se da, z redukcijo delavcev in zniževanjem plač.

V pokrajinah, kjer so delavci na lesno-industrijskih podjetjih kolikortoliko strokovno organizirani, je bilo mogoče preprečiti redukcijo plač v izmeri, kakor so jo nameravali podjetniki. V pokrajinah, kjer je bila organizacija šibkejša ali jo sploh ni bilo, pa so imeli podjetniki v tem pogledu popolnoma proste roke.

V mizarski stroki je konkurenca do skrajnosti umazana. Ne le v mestih, kakor v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu itd., je mizarska stroka preko potrebe razvita, tudi v okolici teh mest in na deželi rastejo mizarske delavnice kakor gobe po dežju. Stroj se ne poslužujejo samo mizarski mojstri po mestih, ampak tudi na deželi, kjer ni pomembnejše delavnice, ki ne bi obratovala s stroji in še tisti, ki nimajo strojev, se jih proti plačilu poslužujejo pri onih, ki jih imajo.

Da se od strani mojstrov delovno silo skuša do skrajnosti izrabiti, je pri konkurenčni situaciji jasno kot beli dan, jasno pa je tudi, da so plače mizarskih pomočnikov, zlasti pa onih na deželi, izdaleka pod mišnim življenjske potrebe. Da so okoličan-

ski in podeželski mojstri konkurenčno zmogni, se poslužujejo vajencev daleko preko dopustne meje, katerim seveda sploh ne plačujejo ničesar. Najhujše na stvari pa je to, da okoličanski in podeželski mojstri ne poznajo nikakega delovnega časa. Pri njih se dela od ranega jutra do poznega večera in celo do pozne noči! V tem pogledu vladajo popolna anarhija, ki se polagoma širi tudi na mesta. Žal, da ovadbe ne pomagajo dosti, ker je nadzorstveni aparat tako majhen in omejen, da o kakem intenzivnejšem nadzorstvu niti govora biti ne more. Zadoštuje omeniti, da je na primer v Sloveniji bilo svoječasno troje inšpekcij dela, in sicer v Ljubljani, Celju in Mariboru. Danes imamo še samo eno inšpekcijo v Ljubljani za celo Slovenijo in še-ta nima več toliko moči, kakor jih je imela, ko je bilo v Sloveniji troje inšpekcij. V lesnoindustrijskih obratih take hude krize, kakor je sedanja, od prevrata sem še ni bilo. Dočim se kriza v mizarski stroki vleče že nekaj let, izvoz mizarskih izdelkov je minimalen, domači trg pa je prenasičen. Prenasičenost domačega trga izhaja iz dvojnih razlogov. Prvič široke plasti naroda, ki so navezane na dnevne in mesečne plače, si vsled svojih preskromnih dohodkov ne morejo nabaviti, kar bi potrebovali, drugič pa je, kakor že zgoraj rečeno, hiter razvoj mizarske stroke in možnost njene produkcije prevelika, dohodki konzumentov pa prepičli.

Če bi hoteli nadalje razglabljati prilike v celotni lesni industriji in obrti, bi prišli na sled, da je še mnogo vzrokov, ki so povzročili sedanje stanje. Naj bo naveden vsaj eden.

Kdor ima le količjak vpogleda v lesno industrijo in obrt, ve, da so tisti obrti, kjer se dela še po 8 ur dnevno, kakor to predpisuje zakon, le še bele vrane. Dejstvo namreč je, da traja danes delovni čas v lesni industriji in obrti 10, 11 in 12 ur dnevno. V danih slučajih še delj.

Ne more se reči, da bi bil striktno izvajanje osemurni delovni čas univerzalni lek, ki bi namah rešil ves problem kritičnega položaja lesne industrije in obrti. Trditi, in sicer upravičeno trditi, se pa sme, da bi striktno izvajanje osemurnega delovnega časa zelo radikalno vplivalo k ozdravitvi razdrapanih razmer v tej panogi narodnega gospodarstva.

Zaman pa bo pričakovati kakih tozadevnih sprememb in ozdravitve težkih prilik brez glavnega faktorja, to je lesnega delavstva samega in njegove strokovne organizacije, o čemer bo govora prihodnjič. (Dalje sledi.)

Izredna prodaja

raznih moških in deških oblek, zimskih suknjic, raglanov, manufakture, galanterije itd. na Gosposvetski cesti št. 8, Ljubljana poleg mesarije Slamič.

Cene skoraj polovične! — Ne zamudite ugodne prilike! — Samo dokler traja zaloga! Pričetek prodaje v ponedeljek, 10. okt. 1930.

Mlada kristjanka,

dobra gospodinja, z večjim premičnim in nepremičnim premoženjem, se želi poročiti. Ne iščem bogatega, nego solidnega in značajnega soproga, ki bi cenil tudi mene, ne samo moje premoženje. Pišite s polnim naslovom na naslov pod šifro »Srečen dom« na upravo »Delavca«.

Premog, drva

najbolj po ceni dobite pri družbi

ILIRIJA

Ljubljana, Dunajska cesta 46, telefon 228

„Adria“

prašek za pecivo „Pekin“

„Adria“

vanilin sladkor

„Pekin“

rumenilo (jajčni nadomestek)

Vporaben za vsak recept!

Delavski žepni koledar za leto 1931 je izšel.

Bogat po vsebini, z beležkami za vsak dan, lepo vezan in s svinčnikom, stane izvod samo Din 10.— Zaupnikom, ki so ga naročili, se je začel razpošiljati.